

PRÁCA S TALENTOVANÝMI ŽIAKMI V GYMNÁZIU, PÁROVSKÁ 1 V NITRE A JEJ VÝSLEDKY

ANNA ADAMÍKOVÁ

ABSTRAKT

Práca je krátkym zamyslením sa nad zmyslupnosťou práce s mládežou, hlavne talentovanou, úvahou nad tým, či sme v bežných školských podmienkach schopní talenty nachádzať a nadaných identifikovať, či máme dostatočne pripravených pedagógov, aby mohli kvalifikovane s talentovanými a nadanými pracovať, či sa učiteľom poskytuje na vyučovacích hodinách čas a priestor pracovať s talentovanými jednotlivcami, či sa v práci s talentami poskytuje učiteľovi a nakoniec aj žiakovi vhodné študijné a pracovné prostredie s didaktickou technikou, pomôckami, materiálnym vybavením, či je práca cielená a systematická a dostatočne docenená a ohodnotená. Vyzdvihuje prácu talentovaných žiakov a obetavých pedagógov Gymnázia, Párovská 1 v Nitre v predmetoch matematika, fyzika, chémia, biológia a geografia, ktorí sa dlhodobo, systematicky a veľmi svedomite pripravujú na rôzne súťaže a získavajú za svoju prácu krásne ocenenia. V závere poukazuje na nedostatočný záujem spoločnosti a štátu o talentovanú mládež a o pedagógov a organizácie, ktoré sa zaoberajú vzdelávaním a prácou s mládežou.

ÚVOD

Pre pekára nie je nič krajšie ako krásne upečený, voňavý a chutný peceň chleba, pre automobilového konštruktéra dizajnové, vysoko bezpečné auto s perfektnými jazdnými vlastnosťami, pre lekára úsmev, šťastie a nesmierna vďaka vyliečeného, pre vedca výsledky výskumu, ktoré pomáhajú všetkým, posúvajú dopredu medicínu, školstvo, objavujú nové efektívne technologické postupy, pomáhajú žiť zdravšie, objasňujú zákonitosti života a vesmíru...

A pre učiteľa nie je nič krajšie, ako vidieť v týchto úspešných a šťastných ľuďoch svojich bývalých žiakov, ktorým pomohol kedysi dávno tento talent objaviť, rozvíjať a zušľachťovať.

NADANIE A TALENT

Nadaním sa často označuje vysoká úroveň schopností v rozličných oblastiach. Nadaný jedinec sa prezentuje mimoriadnymi výkonmi, vo všeobecných alebo špecifických oblastiach v porovnaní s rovesníkmi.

Talentom sa spravidla rozumejú vrodené dispozície pre realizáciu rôznych aktivít, ktoré sa manifestujú rýchlym a kvalitným osvojením, ich tvorivým rozvíjaním. Ide o dispozície, ktoré sa nedajú nahradiť výchovou, napr. v športovej alebo umeleckej činnosti.

VRODENÉ, ČI NAUČENÉ?

Podľa odborníkov je 10% talentu vrodenej a 90% sa rozvíja úsilím podať zvýšený výkon, kreativitou, vlastnou skúsenosťou, praxou. Veľkou mierou sa na rozvoji talentu podieľa rodina, škola, vzťahy so spoluhráčikmi, ale aj napr. reakcia okolia na úspech či neúspech jedinca.

AKO SPOZNÁME, ŽE DIEŤA JE NADANÉ?

Diagnostikovať, či a do akej miery je jedinec nadaný je úlohou centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie. Nadaných žiakov oficiálne vedených v pedagogicko-psychologických poradniach je v našej populácii cca 2-3%. Bez vyšetrenia je ich približne 20%, no často zostanú bez povšimnutia. Častokrát je práve učiteľ prvý človek, ktorý nadanie v žiakovi spozoruje.

RODIČOVSKÁ POVINNOSŤ

Každý z nás cíti potrebu byť akceptovaný, a tak má tendenciu vyhovieť svojmu okoliu. Vtedy sa stáva, že síce nadané, ale málo pribojné a odvážne dieťa ide radšej jednoduchšou vyšľapanou cestičkou. Je to na jednej strane bezpečné a pohodlné, no zároveň neperspektívne. Takáto cesta sebarealizácie vedie k nenaplnenosti.

Mnohí mladí ľudia nevedia, či majú talent a sú príliš leniví, aby sa vydali na cestu sebaobjavovania. Preto povinnosťou rodiča je umožniť dieťaťu svoj talent objaviť a rozvíjať a všemožne ho v tom podporovať.

Každý rodič môže byť šťastný, keď sa jeho nadané dieťa dostane do rúk vynikajúceho pedagóga. Intelektovo nadaní žiaci potrebujú inú výchovu a vzdelávanie, iné stratégie, formy, prístupy a metódy práce prispôbené ich vzdelávacím potrebám – a to s cieľom podporovať a rozvíjať ich nadanie.

VZDELÁVANIE NADANÝCH ŽIAKOV V GYMNÁZIU, PÁROVSKÁ 1 V NITRE

Vzdelávanie na škole prebieha v súčasnosti podľa Školského vzdelávacieho programu 2012/2013. Školský vzdelávací program je podľa § 7 ods. 1 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní základným dokumentom školy, podľa ktorého sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie v školách. Je vypracovaný v súlade so Štátnym vzdelávacím programom pre gymnáziá v Slovenskej republike ISCED 3A – vyššie sekundárne vzdelávanie. V 5. bode je zakotvené zabezpečenie výučby pre žiakov so špeciálnymi potrebami, pod písmenom c) žiakov s nadaním.

Zo základných škôl prichádzajú do 4-ročných, 5-ročných či 8-ročných gymnázií žiaci s výbornými výsledkami z predchádzajúceho štúdia a po úspešnom absolvovaní prijímacieho konania. Majú všetky

predpoklady na úspešné pokračovanie v náročnom štúdiu. Mnohí sú naozaj bystrí, šikovní, so správnymi učebnými návykmi, s chuťou pracovať, spolupracovať, myslieť, tvoriť, s ochotou venovať štúdiu a seberealizácii dostatok času. A teraz prichádza na rad pedagóg, ktorý v bystrých deťoch nadenie objaví, alebo nadaným pomôže talent rozvíjať a zušľachťovať.

Vzdelávanie nadaných žiakov v bežnej triede sa pedagógovia na našej škole snažia obohatiť o rôzne formy aktivít a prístupov nad rámec bežných osnov. Napríklad zadávajú žiakom na vypracovanie alebo zamyslenie témy, ktoré rozširujú a prehlbujú obsah učiva, detailizujú a kompletizujú informácie, vyzývajú ich k tvorbe projektov, referátov, k riešeniu nie bežných, stimulujúcich a problémových úloh. Učitelia s nimi vedú diskusie, konzultujú, očakávajú omyly, vlastné názory a cesty riešenia, sú pre nich partnermi a pomocníkmi. Takto pracujúci, vnútorne presvedčení učitelia odovzdávajú žiakom oveľa viac, než len strohé vedomosti a zručnosti. Odovzdávajú aj seba, svoju osobnosť. Pre vnímavých žiakov sa stávajú modelom, vzorom vzdelaného človeka, zdrojom inšpirácie. Pre nadaného jedinca sú obrovskou pridanou hodnotou.

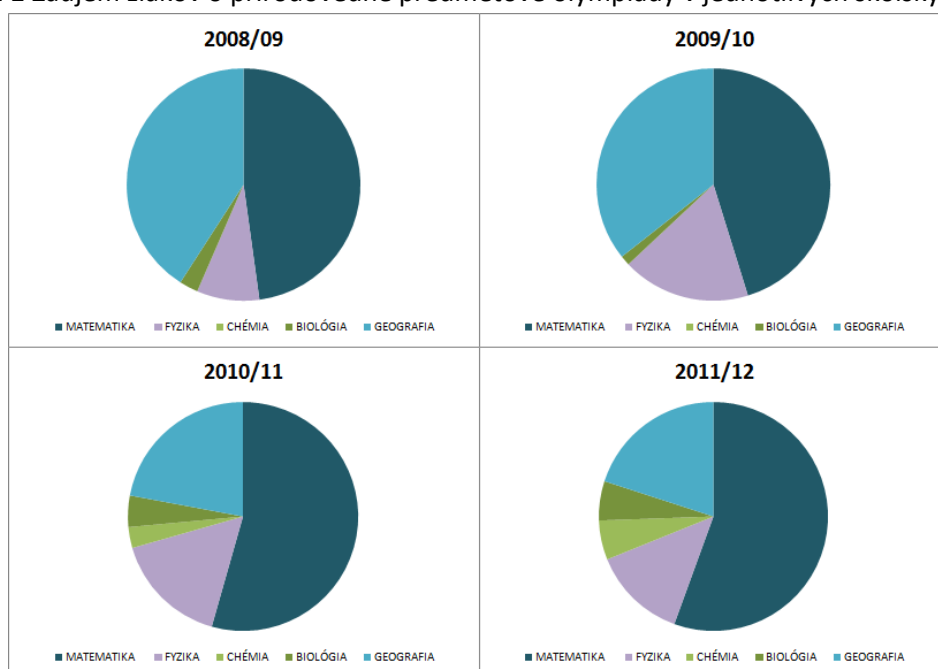
Úprimne, nie vždy má žiak šťastie na pedagóga - osobnosť. Vtedy prichádza na rad nejaký iný stimul, vďaka ktorému sa talent u žiaka môže „zhmotniť“. Naša škola dlhodobo a cielene hľadá talenty a talentom dáva pomocnú ruku, príležitosť. Každoročne poskytuje žiakom a žiakom možnosť zapojiť sa do pestrej palety súťaží. Zúčastnení si takto vedia otestovať svoje vedomosti a zručnosti v obľúbenom predmete, môžu sa porovnať s rovesníkmi. Dvere má otvorené každý.

NADANÍ PRÍRODOVEDCI

Na našej škole sa žiaci a žiaci pravidelne zapájajú do predmetových olympiád, odborných súťaží SOČ, do rôznych matematických súťaží (korešpondenčné semináre MAKS, Riešky, Pikomat, súťaže Matematický klokan, Pytagoriáda, Matematický náboj), do súťaží „Čo vieš o hviezdach?“, „Fyzikálny náboj“, „Hliadka mladých zdravotníkov“. Najúspešnejším riešiteľom korešpondenčných seminárov Pikomat a Riešky škola umožňuje zúčastňovať sa týždenných sústrezení a stretnutí.

PREDMETOVÉ OLYMPIÁDY Z PRÍRODOVEDNÝCH PREDMETOV

Diagram 1 Záujem žiakov o prírodovedné predmetové olympiády v jednotlivých školských rokoch

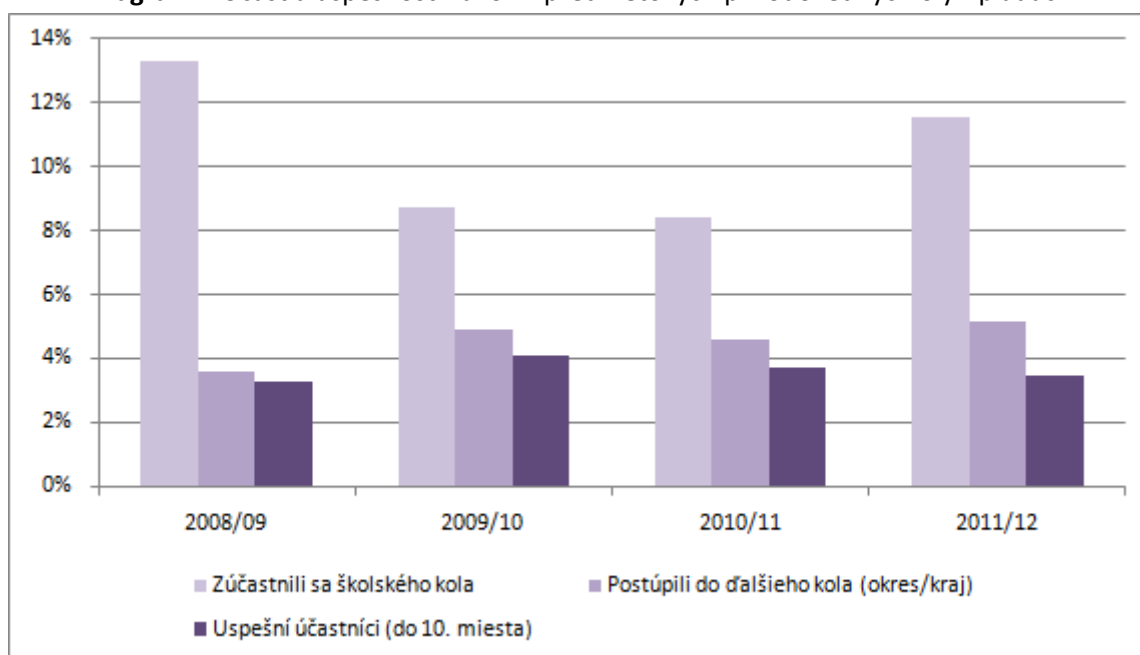

Z diagramu 1 vyplýva, že najvyššia účasť bola v každom roku v matematickej olympiáde. Zvýšený záujem sa dá vysvetliť tým, že triedy 8-ročného gymnázia sú triedy s rozšíreným vyučovaním matematiky. Je potešiteľný mierny nárast záujemcov o biologickú a chemickú olympiádu.

Diagram 2 demonštruje:

- Koľko percent z celkového počtu žiakov školy sa zapojilo do šk. kola niektorej z prírodovedných predmetových olympiád,
- koľko percent z celkového počtu žiakov školy postúpilo do okresného alebo krajského kola niektorej z prírodovedných predmetových olympiád,
- koľko percent z celkového počtu žiakov školy bolo úspešných (umiestnili sa vo vyššom kole do 10.miesta).

Diagram 2 Účasť a úspešnosť žiakov v predmetových prírodovedných olympiádach

Vysvetlivky: 100% = celkový počet žiakov gymnázia v danom školskom roku

Dá sa povedať, že o prírodovedné olympiády má záujem do 13% žiakov školy a do 5% žiakov školy postupuje do vyššieho kola. Tento počet je ovplyvnený počtom pozvánok, ktoré posiela organizátor účastníkom vyššieho kola.

VÝNIMOČNÉ ÚSPECHY NAŠICH ŽIAKOV ZA ŠTYRI PREDCHÁDZAJÚCE ŠKOLSKÉ ROKY V ĎALŠÍCH PRÍRODOVEDNÝCH SÚŤAŽIACH

2008/2009

- celoštátne kolo BiO - 4.miesto
- Kongres mladých bádateľov - prírodovedcov, organizovaný Občianskym združením Mladí vedci Slovenska - účasť žiaka s prednáškou, v ktorej sa venoval chemickému rozboru rieky Nitra

- medzinárodná olympiáda mladých vedcov (IJSO), Južná Kórea - žiacka 1.ročníka vybojovala bronzovú medailu v kategórii "individuálny test". Súťaže sa zúčastnilo viac ako 250 žiakov z celého sveta - súťaž pozostávala z testu, teoretickej úlohy a experimentálnej tímovej práce z biológie, chémie a fyziky.
- žiak 2.ročníka na základe vynikajúcich výsledkov dosiahnutých v rámci fyzikálnych súťaží pozvaný na týždenný pobyt do špičkového vedecko-výskumného pracoviska CERN (Európsky ústav časticovej fyziky). Mal tak jedinečnú príležitosť dostať sa na pracovisko, kde práve v tom čase dochádza k spusteniu obrovského experimentu, ktorý má odhaliť záhady vzniku nášho vesmíru. Náplňou tejto týždňovej exkurzie boli odborné prednášky z oblasti časticovej fyziky zabezpečované špičkovými slovenskými vedcami pracujúcimi v CERN-e a návštevy laboratórií a výskumných pracovísk súvisiacich s výskumom na tomto pracovisku.

2009/2010

- Dňa 18. novembra 2009 sa pri príležitosti osláv Dňa žiaktva uskutočnilo v Bratislave oceňovanie mimoriadnych žiackých úspechov. Pamätný list sv. Gorazda získala aj naša žiacka za bronzovú medailu a úspešnú reprezentáciu Slovenska na Medzinárodnej olympiáde mladých vedcov (IJSO).
- 4.ročník celoslovenskej súťaže "On-line korešpondenčné prírodovedné semináre" v kategórii matematika – 2.miesto udelené Fakultou prírodných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici žiačke sekundy
- celoštátne kolo 31. ročníka Pytagoriády – žiacka sekundy - úspešná riešiteľka
- medzinárodná projektová súťaž Intel ISEF (International Science and Engineering Fair) v San Jose, USA - najprestížnejšia súťaž projektov z vedy a techniky pre mladých vedcov do 20 rokov na svete (1611 účastníkov, 1200 porotcov) – účasť našej žiacky s projektom „Vplyv organického znečistenia rieky Nitra na diverzitu nálevníkov v prítoku Chotina“ a postup na národné finále projektovej súťaže SJWP v Bratislave
- národné finále súťaže Stockholm Junior Water Prize o najlepšie vodohospodársky projekt - žiacka 3.ročníka získala 1.cenu a so svojím projektom sa zúčastnila celosvetového finále tejto súťaže v Stockholme
- Kongres mladých bádateľov–vodohospodárov a hydrológov 2010 – našu školu na kongrese reprezentovala žiacka s príspevkom „Vplyv organického znečistenia rieky Nitra na diverzitu nálevníkov v prítoku Chotina“
- krajské kolo BiO – kategória A – 4.miesto
- celoštátne kolo GO – 3.miesto
- medzinárodná olympiáda z fyziky, chémie a biológie – EUSO (European Union Science Olympiad) v Göteborgu (Švédsko). Žiacka nášho gymnázia spolu s dvomi ďalšími žiakami zo Slovenska vybojovali v tíme pre Slovensko striebornú medailu.
- celoštátne kolo MO – 2.miesto
- výberové sústredenie v Bratislave, na ktorom si náš žiak vybojoval účasť v reprezentačnom družstve Slovenska na medzinárodné kolo MO v Kazachstane
- Družstvo mladých záchranárov II. stupeň – 4.miesto

2010/2011

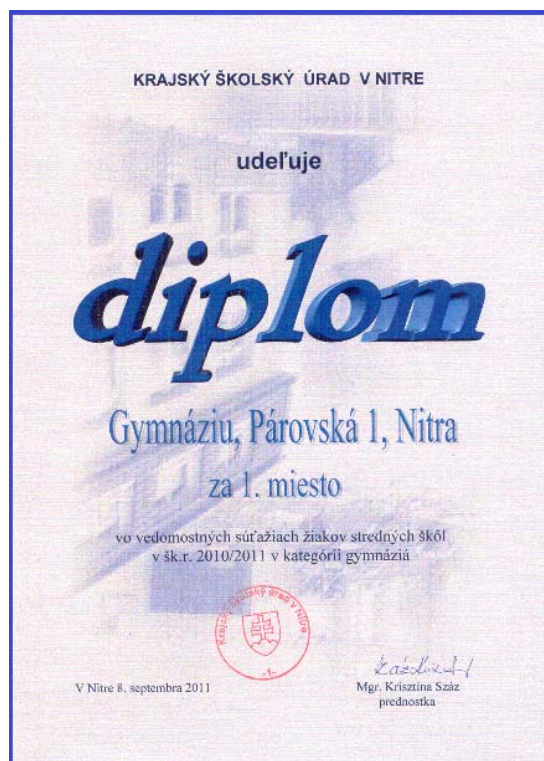
- Festival vedy a techniky 2010 – Prírodovedecká fakulta UK v Bratislave - celoslovenská súťaž vedeckých a technických projektov – naša žiacka získala nomináciu na celosvetovú projektovú súťaž Expo Science International a Cenu Prírodovedeckej fakulty UK za najlepšie vedecký projekt s názvom „Využitie Chlamydomonas reinhardtii na stanovenie koncentrácie mikrocystínu vo vode“

- Pamätným listom sv. Gorazda za reprezentáciu Slovenska na medzinárodných súťažiach bola ocenená žiacka za reprezentáciu SR na Európskej olympiáde mladých vedcov (EUSO) a získala striebornú medailu
- celoštátna súťažná prehliadka žiackych vedeckých a technických projektov o Cenu Scientia Pro Futuro, na ktorú bolo vybraných 53 projektov z celého Slovenska – účasť dvoch našich žiakov
- celoštátna kolo BiO – teoreticko-praktická časť – kat. B – 1.miesto, kat. A – 7.miesto
- celoštátna kolo BiO – projektová časť – kat. A - 3.miesto
- celoštátna kolo MO – kat. A – 2.miesto
- 8.ročník prestížnej európskej súťaže žiakov zameranej na prírodné vedy - EUSO 2011. Jedným zo zástupcov Slovenskej republiky bol aj náš žiak. Slovenské družstvo v konkurencii ďalších 120 žiakov z 20 európskych krajín získalo striebornú medailu.
- celoštátna kolo Stredoškolskej odbornej činnosti (SOČ) - gymnázium reprezentovali dve žiačky v dvoch odboroch, v odbore 04 - Biológia – 5.miesto
- celosvetová projektová environmentálna súťaž INEPO v Istanbule – získala striebornú medailu
- celosvetová projektová súťaž I-SWEEP v Houstone, USA, v rámci súťaže naša žiacka navštívila aj riadiace centrum NASA
- v súťaži Matematický klokan – zo 109 zúčastnených bolo 46 úspešných, 16 z nich patrí medzi 5% najlepších na Slovensku
- celoštátna kolo súťaže „Čo vieš o hviezdach?“ – 12.miesto

2011/2012

- celosvetová prehliadka vedeckých a technických projektov mladých vedcov Expo-Sciences International - Slovensko na nej reprezentovala naša žiacka
- so svojím projektom „Využitie Chlamydomonas reinhardtii na stanovenie koncentrácie mikrocystínu vo vode“. Projekt prezentovala aj prezidentovi Slovenskej republiky Ivanovi Gašparovičovi, ktorý prišiel podporiť slovenskú reprezentáciu.
- medzinárodná MO 2012, ktorá sa konala v Mar del Plata v Argentíne – bronzová medaila
- Týždeň vedy a techniky v Bratislave - celoštátna súťažná prehliadka vedeckých projektov žiakov stredných škôl o cenu Scientia Pro Futuro. Našu školu reprezentovali dvaja žiaci - ich projekty patrili medzi 52 najlepších z celého Slovenska. Žiak s projektom „ Antioxidanty v čerstvých a konzervovaných pomarančových šťavách“ získal čestné uznanie Asociácie pre vedu a technológiu pri Univerzite Yale za výnimočný vedecký projekt. Žiacka s projektom „Antioxidačné a protektívne účinky extraktu z vratiča obyčajného Tanacetum vulgare na riasy Chlamydomonas reinhardtii“ získala špeciálne ocenenie - nomináciu na medzinárodnú súťaž žiackych výskumných projektov (MEF) v Istanbule v Turecku. Zároveň bola nominovaná aj na Európsku olympiádu pre mladých vedcov (EUCYS) v Bratislave.
- celoslovenská súťaž „Fyzikálny náboj“ – Juniory - 2.miesto, Seniori - 5.miesto
- celoslovenská súťaž „Matematický náboj“ – Seniori – 5.miesto, Juniory B – 6.miesto, Juniory A – 13.miesto
- odovzdávanie Pamätných listov sv. Gorazda najúspešnejším žiakom v reprezentácii Slovenska na medzinárodných súťažiach – ocenenie si prevzali aj 3 žiaci našej školy
- celoštátna kolo BiO – kategória A – účasť 2 žiakov: teoreticko - praktická časť - úspešný riešiteľ a 2.miesto, projektová časť - 1.miesto a Cena dekana Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici
- celoštátna kolo MO – 2.miesto
- krajské kolo GO – kategória A – 3.miesto
- krajské kolo CHO – kategória B – 2.miesto

Každoročne má naša škola víťazov a úspešných riešiteľov v krajských a celoslovenských kolách predmetových olympiád, v SOČ a v iných súťažiach. Podobne ako v školskom roku 2010/2011 sa naša škola aj v školskom roku 2011/2012 umiestnila na 1. mieste vrámci celého Nitrianskeho kraja vo vyhodnotení predmetových olympiád a iných súťaží, ktoré uskutočnil KŠÚ v Nitre. Získali sme ocenenie prednostu KŠÚ a ako odmenu za úspešnú prácu s mládežou sme na pracovnej porade riaditeľov stredných škôl Nitrianskeho kraja prevzali diplom, víťazný pohár a knihy do školskej knižnice.

Obrázok 1 Diplom za 1.miesto vo vedomostných súťažiach žiakov stredných škôl v šk. roku 2010/2011 v kategórii gymnáziá (Zdroj: <http://www.gymparnr.edu.sk/>)

Obrázok 2 Diplom a pohár za 1.miesto vo vedomostných súťažiach žiakov stredných škôl v šk. roku 2011/2012 v kategórii gymnáziá (Zdroj: <http://www.gymparnr.edu.sk/>)

ZÁUJMOVÉ KRÚŽKY – ĎALŠIA PRÍLEŽITOSŤ

Na našej škole funguje bohatá krúžková činnosť, do ktorej sa môžu žiaci, v čase po vyučovaní, podľa vlastných záujmov zapojiť.

INDIVIDUÁLNY UČEBNÝ PLÁN

Škola vychádza v ústrety aj tým žiakom, ktorí rozvíjajú svoj talent v oblastiach, ktoré priamo nesúvisia so školským učením. Týmto žiakom vytvára individuálne učebné plány a tak ich podporuje v seberealizácii.

ZÁVER

Na záver sa pred nami vynárajú otázky: Do akej miery je pedagóg v bežnej, častokrát preplnenej triede schopný poskytnúť nadanému jedincovi adekvátnu formu vzdelávania a výchovy? Do akej miery je schopný individuálne, motivačne, tvorivo pristupovať k takému dieťaťu? Do akej miery je odborne pripravený na zvládnutie tejto náročnej, zodpovednej činnosti, ktorá by mala byť dôležitou súčasťou jeho učiteľskej profesie?

Zvýšená pozornosť v školách sa zatiaľ venuje hlavne jedincom so zdravotným postihnutím, žiakom so špecifickými poruchami učenia, či žiakom pochádzajúcim zo sociálne znevýhodneného prostredia. No problematika nadania a nadaných žiakov nie je doposiaľ v popredí záujmu širšej pedagogickej verejnosti, hoci aj oni potrebujú špecifické vzdelávacie postupy. Ich plánovanie a realizácia počas vyučovania sú veľmi náročné a presahujú hranicu bežných povinností a problémov, s ktorými sa učiteľ denne stretáva.

V mimovyučovacom čase sa zodpovedný pedagóg musí pripraviť na vyučovanie na ďalší deň, opraviť či pripraviť písomné práce, vytvoriť zaujímavé pomôcky, prezentácie, vymýšľať nové aktivity, projekty a efektívne, obohacujúce formy vyučovania častokrát na 5-6 vyučovacích hodín, pritom zvládnuť manažment vlastnej rodiny, zabezpečiť jej plynulý chod, postarať sa o potreby a šťastie svojich vlastných detí. Potom už jednoducho nezostáva priestor, čas a sily na efektívnejšiu prípravu a ešte lepšie zvládnutie manažmentu práce s talentovanými jedincami. Dnes sú talentovaní žiaci úspešní častokrát len vďaka vlastnej usilovnosti, cieľavedomosti, vďaka podpore blízkych a obetavosti pedagógov, ktorí sa venujú talentovanému jedincovi prakticky „na kolene“ a vo svojom voľnom čase aj bez nároku na odmenu.

Ako sa športovec postaví na stupne pre víťazov, tak aj talentovaný mladý matematik, fyzik, chemik, či biológ by mal byť vynesенý na stupeň slávy, pretože spoločnosti priniesol hodnoty, priniesol seba, svoje kvality, obetoval svoj voľný čas a ukázal mnohým mladým zmysluplnú cestu, cestu seberealizácie.

Ako bolo odprezentované na úspechoch našich žiakov, mnohí mali šťastie na vynikajúcich pedagógov, mnohí využili aj možnosti poskytované školou ... a cez tie pomyselné otvorené dvere aj prešli. A správnou nohou! Keď sa chce, tak sa to dá.

No nie vždy je iba chuť postačujúca.

A tvorivý, zaniatený pedagóg, ktorý na tejto zmysluplnej ceste z detstva do dospelosti ponúka podporu, pozornosť a pomocnú ruku nesmie zostať v tieni, nedocenený a nepovšimnutý. Veď sú to aj jeho úspechy a víťazstvá.

Je nevyhnutné, aby si to spoločnosť všimla a reálne vytvorila kvalitné podmienky, ktoré si práca s talentovanou mládežou vyžaduje. Podmienky, ktoré zodpovedajú súčasným potrebám mladej generácie, v ktorých bude môcť za pomoci obetavého učiteľa realizovať svoje veľké sny.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Správa o výsledkoch a podmienkach výchovno-vzdelávacej činnosti Gymnázia, Párovská 1, Nitra za školský rok 2011/2012

Správa o výsledkoch a podmienkach výchovno-vzdelávacej činnosti Gymnázia, Párovská 1, Nitra za školský rok 2010/2011

Správa o výsledkoch a podmienkach výchovno-vzdelávacej činnosti Gymnázia, Párovská 1, Nitra za školský rok 2009/2010

Správa o výsledkoch a podmienkach výchovno-vzdelávacej činnosti Gymnázia, Párovská 1, Nitra za školský rok 2008/2009

1. Gymnázium, Párovská 1, Nitra: Školský vzdelávací program 2012/2013., dostupné na <http://www.gymparnr.edu.sk/c-skolsky-vzdelavaci-program.html> (22.4.2013)
2. <http://www.gymparnr.edu.sk/> (22.4.2013)

ADRESA AUTORA

Mgr. Anna Adamíková
Gymnázium, Párovská 1, Nitra
950 50 Nitra
adamikovaanna@gmail.com